

журналістів (рис. 2). Останні ж не мотивовані покращувати якість видання, оскільки не залежать від кількості передплатників. Таким чином, редакції державних та комунальних друкованих ЗМІ в переважній більшості можуть не перейматися якістю поширюваного ними контенту – адже зменшення аудиторії зовсім не позначиться на їхніх доходах.

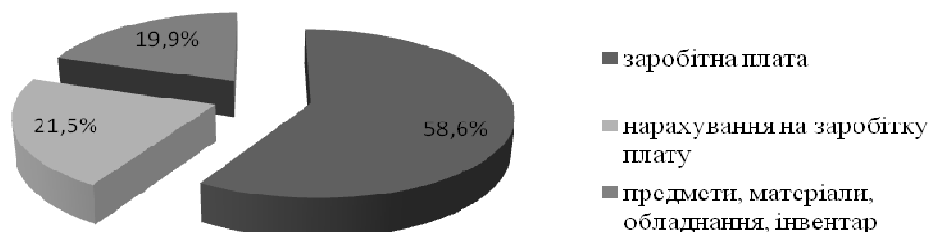

Рис. 2. Структура видатків обласного бюджету на фінансування газети «Свобода» у 2015 р.

Але чи є це доцільним? Уся інформація подана на сайті, на якому інформація є широкодоступною та безплатною, і до того ж приватні видання самі оцінять діяльність ТОДА з позиції незалежного експерта. Зважаючи на постійний дефіцит бюджетних ресурсів та постійно зростаючі потреби у фінансових ресурсах місцевого господарства необхідність багатотисячного фінансування місцевої преси видається абсурдним. Тим більше, що доступ громадян до сайтів органів влади є безкоштовним, тоді як за друковані ЗМІ потрібно платити.

Таким чином, в умовах, коли основним джерелом фінансування преси є кошти місцевої влади, вона ніколи не наважиться критикувати владу, яка її фінансує. То чи бути свободі слова? Відповідь на це питання ми зможемо дати по закінченні реформи у 2019 р.

Сліпець Катерина

Тернопільський національний економічний університет

ОЦІНКА БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

«Українська нація наукою й освітою приростати буде» – саме так вважав відомий в Україні та й за її межами учений С.І.Юрій [1, с. 12]. В усьому світі освіта розглядається як головний фактор соціально-

економічного прогресу, оскільки найважливішою цінністю та основним капіталом сучасності є людина.

Разом з тим, міжнародні порівняння й рейтинги показують, що рівень освітніх послуг в Україні є недостатнім; не повністю реалізуються програми розвитку освіти, ускладнюються й сповільнюються процеси її реформування. На розвиток освіти спрямовуються обмежені обсяги фінансових ресурсів, що не сприяє накопиченню людського капіталу. Так, видатки на освіту у 2013 р. склали 20,86% загальних видатків зведеного державного бюджету, у 2014 р. – 19,14%, 2015 р. – 16,8% [2]. Як бачимо, видатки Зведеного бюджету України на сферу освіти упродовж останніх 3 років мали тенденцію до спаду. Однією з вагомих причин такої ситуації є, наприклад, скорочення кількості дошкільних навчальних закладів країни з 15,01 тис. у 2014 до 14,8 тис. у 2015 р. Спостерігається також зменшення кількості відвідувань дітей з 1294,2 тис. до 1291,2 тис. дітей в аналізований період [3].

Що стосується фінансування сфери освіти на регіональному рівні Тернопільської області, то не відслідковується сталої тенденції. Так, питома вага видатків на освіту в загальній сумі видатків склала 36,2% у 2013 р., 32,6% – у 2014 р. та 36,2% – у 2015 р. Якщо аналізувати видатки на освіту за основними статтями, то бачимо збільшення видатків на дошкільну освіту. Якщо в 2013 р. обсяг таких видатків становив 262 млн. грн., то в 2015 р. він дорівнював 349,9 млн. грн., або в 1,3 рази більше (табл. 1). Така ситуація була зумовлена тим, що у Тернопільській області кількість дошкільних навчальних закладів з 2013 по 2015 рр. зросла на 14 і становить 577 одиниць, також спостерігається збільшення кількості дітей з 31351 до 31769 осіб [4].

Разом з тим має місце тенденція до скорочення загальноосвітніх навчальних закладів Тернопільської області з 2013/2014 по 2015/2016 навчальні роки з 855 до 837, що спричинило і зменшення кількості учнів з 107,9 тис. осіб до 106,3 тис. осіб. Така ситуація зумовлена політикою держави, спрямованою на оптимізацію кількості шкіл, особливо сільських, внаслідок затяжної економічної кризи й обмеженості фінансових ресурсів [4].

Найвагомішою статтею видатків у сфері освіти є видатки на загальну середню освіту. У 2015 р. їх питома вага склала 66,6%, що дало змогу 10,0 тис. випускникам отримати свідоцтво про базову загальну середню освіту та 5,9 тис. випускникам отримати атестат про повну загальну середню освіту. Завдяки фінансуванню спеціалізованих шкіл-інтернатів, яких на початок 2015/16 навчального року в області налічувалось 9, загальноосвітніх шкіл-інтернатів та 6 спеціальних шкіл, дало змогу навчатись та перебувати відповідно 2,2 тис. та 1,0 тис. дітей.

Спостерігається зростання з 2013 по 2015 рр. питомої ваги видатків на фінансування професійно-технічної освіти з 7,8% до 9,0% відповідно. Це дало змогу працювати в області 23 професійно-технічним навчальним закладам, та навчатись 10,4 тис. учням.

У 2015 р. видатки на фінансування вищої освіти Тернопільської області становили 146,24 млн. грн., що на 8,39 млн. грн. більше ніж 137,85 млн. грн. у 2014 р. Це дало змогу у 2015/16 навчальних роках працювати 20 вищим навчальним закладам різних рівнів акредитації і навчатись 40,7 тис. студентам. В даний період ВНЗ I–II рівнів акредитації закінчили 2,4 тис. осіб, а ВНЗ III–IV рівнів акредитації – 8,4 тис. осіб.

Найбільшу частку серед випускників ВНЗ I–II рівнів акредитації склали фахівці із галузі знань «медицина» (30,9%), ВНЗ III–IV рівнів акредитації – «економіка та підприємництво» (33,7%). Проте, лише 16,0% (1,7 тис.) із загальної кількості випускників отримали направлення на роботу [4].

Таблиця 1

Структура видатків місцевого бюджету Тернопільської області на освіту за 2013–2015 рр.

Видатки	2013 р.		2014 р.		2015 р.	
	Сума (млн. грн.)	% до заг. суми	Сума (млн. грн.)	% до заг. суми	Сума (млн. грн.)	% до заг. суми
Дошкільна освіта	262,00	14,1	284,17	14,7	349,91	15,1
Загальна середня освіта	1251,26	67,5	1286,14	66,7	1540,32	66,6
Загальноосвітні навчальні заклади	1162,87	92,9	1194,42	92,9	1425,93	92,6
Загальноосвітні спеціалізовані та спеціалізовані школи-інтернати	88,39	7,1	91,72	7,1	114,39	7,4
Професійно-технічна освіта	144,06	7,8	153,01	7,9	207,86	9,0
Вища освіта	136,85	7,4	137,85	7,2	146,24	6,3
Вищі заклади освіти I та II рівнів акредитації	102,40	74,8	103,76	75,3	110,63	75,6
Вищі заклади освіти III та IV рівнів акредитації	34,45	25,2	34,09	24,7	35,61	24,4
Післядипломна освіта	9,25	0,5	10,05	0,5	9,85	0,4
Інші видатки на освіту	51,12	2,8	56,28	2,9	59,47	2,6
Разом	1854,54	100,0	1927,50	100,0	2313,65	100,0

Примітка. Розраховано автором за даними джерела [6].

Основною проблемою працевлаштування випускників вищих навчальних закладів та працездатного населення на ринку праці Тернопільщини є недостатня кількість вільних робочих місць і вакантних посад з гідними умовами та оплатою праці. Так, на одне вільне робоче місце припадає 13 безробітних, що ускладнює вибір потенційному роботодавцю [5].

Сьогодні можна констатувати, що інтерес випускників вищих навчальних закладів до післявузівської професійної освіти й отримання наукового ступеня зростає – збільшується загальна кількість аспірантів, кількість захистів дисертаційних досліджень. Все це є переконливим доказом життєстійкості та прогресивності системи післявузівської професійної освіти. Так, загальна кількість аспірантів з 2013 р. по 2015 р. зросла з 377 до 439 осіб. Також спостерігається збільшення кількості докторантів упродовж останніх трьох років з 17 до 24 особи [4].

Аналізуючи ситуацію в освітній сфері, можна зробити висновок про недосконалість механізму її фінансування, що призвело до зниження якості освітніх послуг. Це пов'язано з недостатнім фінансуванням держави, неефективним розподілом наявних ресурсів та недостатньою диверсифікацією джерел фінансування. Особливу роль повинна відігравати система управління та контролю за діяльністю бюджетних установ щодо ефективності використання фінансових ресурсів держави. Для поліпшення становища, що склалося, політику фінансування освіти потрібно формувати відповідно до соціально-економічної доцільності здійснених бюджетних видатків та поєднання вітчизняного й світового досвіду. Це в свою чергу сприятиме вихованню всебічно освіченої особистості, з притаманним їй системним світоглядом і логічним мисленням, знання та навички якої відповідатимуть профілю її діяльності.

Література:

1. Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри / За ред. С.І.Юрія, Є.В. Савельєва. – К.: Знання, 2007. – 595 с.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Тернопільського регіонального центру зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/ter/control/uk/index>.
6. Офіційний сайт Тернопільської ОДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/>.